

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.: 2014/1542 SLA004/000

Dato: 25.06.2015

Høringsvar Fra Kirkelig utdanningscenter nord/Girkolaš Oahpahušguovddáš Davvin (KUN) til Kulturdepartementets høringsnotat «Organisering av praktisk-teologisk utdanning – etter et tydelig skille mellom staten og Den norske kirke».

Vedtatt av KUNs styre 22. juni 2015 (Sak 18/15).

Innledning

KUN takker for høringsnotatet, sendt ut i mars 2015. Høringsnotatet inneholder ingen hørings spørsmål og skisserer kun én løsning for den framtidige organiseringen av Det praktisk- teologiske seminar (PTS) og Kirkelig utdanningscenter nord/Girkolaš Oahpahušguovddáš Davvin (KUN): PTS overføres til Det teologiske fakultet (TF) ved Universitetet i Oslo (UiO). KUN overføres til det nye kirkelige rettssubjektet som opprettes i 2017.

Etter en kort prinsipiell avklaring kommenter vi løsningen som er skissert for KUN, deretter løsningen for PTS. For KUNs del velger vi også å vurdere tenkelige alternative løsninger.

KUNs prinsipielle synspunkt

Primært hadde KUN ønsket at en ved denne anledning hadde skapt ett felles, kirkelig, tverrfaglig praktikum i Norge med en avdeling i Tromsø hvor samtlige praktikums institusjoner inngikk. KUNs prinsipielle mening er at det er Den norske kirke som skulle eid praktikumsutdanning, ikke private organisasjoner, private høyskoler eller sekulære universitet. KUN mener et felles kirkelig praktikum enkelt kunne vært integrert i cand.theol. graden, og en kunne beholdt et høyt akademisk nivå. KUN erkjenner at dette ikke er mulig i den kirkepolitiske situasjonen vi nå har. På det premisset synes KUN at høringsnotatet skisserer en klok løsning

Praktikumsutdanning står på to bein; et kirkelig og et akademisk. Forslaget innebærer en viss tyngdeforskyvning fra dagens organisering: KUN lener seg i forslaget noe mer på det

kirkelige beinet, PTS noe mer på det akademiske. For begge institusjoner må dette kompenseres. Det tror vi er fullt mulig.

A. Kirkelig utdanningscenter nord/Girkolaš Oahpahušguovddáš Davvin (KUN)

KUNs utgangspunkt

For KUN er det avgjørende viktig å kunne drive praktisk-kirkelig utdanning på et høyt akademisk nivå i landsdelen. I samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner gir KUN komplett utdanning til prest, kantor og kateket i Nord-Norge. For utdanning til diakon samarbeider KUN med Diakonhjemmet Høgskole i Oslo (master i diakoni), men også mesteparten av utdanningen til diakon kan tas i landsdelen.

Samiske og kvenske perspektiver har en sentral plass i utdanningen på KUN. Samtidig er samiske perspektiver et nasjonalt anliggende i praktisk-kirkelig utdanning, og her har KUN et særlig ansvar. Utdanningen ved KUN skal være kontekstuell og ta utgangspunkt i Nord-Norge, samtidig som den skal være relevant for studenter fra hele landet. KUN er videre det eneste gjennomgående tverrfaglige praktikumet i Norge. Dette gjennomsyrrer institusjonens undervisning, forskning og øvrige arbeid. Utdanningen legger vekt på å være praksisnær. Videre har KUN med årene forpliktet seg på å bli et kompetansesenter som i tillegg til undervisning og forskning, driver etter- og videreutdanning, publisering av en rekke bøker og artikler, er kursholder, holder foredrag ol. I dette samarbeider KUN med en rekke instanser i landsdelen innenfor kirke og utdanning. Svært viktig for KUN i så måte er Samisk Kirkeråd. KUN har også som en prioritert oppgave å arbeide med rekruttering. KUN har i forlengelsen av disse målsetningene en selvstendig stemme inn i den offentlige samtalen innenfor kirken og offentligheten for øvrig.

For å kunne gjennomføre sitt oppdrag må KUN ha nordnorsk forankring og tilstrekkelig selvstendighet. Videre må KUN ha et høyt akademisk nivå. Det betyr at undervisningen må være forskningsbasert og at ansatte må ha høy faglig kompetanse. Institusjonen må ha forpliktende faglig samarbeid med andre utdanningsinstitusjoner i Norge og i utlandet. De fysiske forholdene må støtte opp under undervisning og forskning. Studentene ved KUN må tilkjennes studiepoeng og ha rettigheter i Statens Lånekasse. Fagstillinger og administrasjon må være på minimum dagens nivå. Fagplaner, budsjett, ansettelse og øvrige planer må understøtte KUNs målsettinger. Det betyr at KUNs overordnede organer må være forpliktet på KUNs målsettinger.

Når KUN vurderer ulike organisatoriske løsninger, gjøres dette med tanke på best mulig å kunne realisere den praksisen og de premissene som er beskrevet ovenfor.

Tenkkelige alternativer til høringsforslaget.

En kunne tenke seg mulige alternativer til forslaget i høringsnotatet fra Kulturdepartementet. Om KUN ikke skulle bli lagt under Den norske kirke, er det særlig to alternativer som peker seg ut: Å bli lagt under UiT Norges arktiske universitet i Tromsø (UiT) eller Universitetet i Oslo (UiO).

a. Generelt om å bli lagt under et universitet

KUN mener som nevnt ovenfor, at et praktikum/praktisk-kirkelig utdanning prinsipielt bør eies av kirken. Slik er det også i mange land, og slik har det prinsipielt sett vært i Norge for PTS og KUNs del. Disse institusjonene har sortert under Kirkeavdelingen i et departement

underlagt Kirkelig statsråd, som er et kirkelig organ. Å flytte praktikum til et sekulært universitet innebærer derfor en endring.

KUN vurderer det slik at det er knyttet en viss usikkerhet i å legge praktikumsutdanning under et universitet. Det er allerede press på teologisk utdanning på flere universitet. Dette blir ikke mindre om praktikumsutdanning med utgangspunkt i en bestemt konfesjon, med vekt på dannelse, og kirkelig praksis som bønn, salmesang og gudstjenestefeiring, blir en del av teologisk utdanning. Mot dette kan det hevdes at dette er det kirkelige praksisfeltet på samme måte som andre utdanninger har sine praksisfelt. Likevel tror vi det kan være utfordrende for et universitet å eie praktikumsutdanning på sikt.

KUNs tverrfaglighet gjør det krevende å tenke seg hvor i et universitetssystem KUN skulle vært lagt. KUN har faglig ansvar for fire ulike linjer: praktisk kirkelig utdanning for prest, diakon, kateket og kantor. Dette er i dag løst ved at KUN, i tillegg til å være en del av PTS, har faglige samarbeidsavtaler med tre ulike universitet/høgskoler og to ulike fakultet på UiT: Institutt for historie og religionsvitenskap (IHR) på UiT (prest), Konservatoriet ved Kunstfaglig fakultet på UiT (kantor), Diakonhjemmet Høgskole (Diakon) og Universitetet i Nordland (Kateket). I tillegg har KUN en avtale med UiT om studentregistrering, lokaler, bibliotek, datatjenester, arkiv, studentsamskipnad mm. KUN er i dag sikret studiepoeng gjennom Det teologiske fakultet (TF) ved UiO, samtidig som de faglig samarbeidende instansene hver for seg sikrer KUNs studiepoeng og akademiske kvalitet. Konstruksjonen er blitt utviklet på denne måten gjennom årene fordi TF neppe kunne tenkes å være faglig garantist for f.eks. kantorutdanning. Om KUN i fortsettelsen ble lagt under TF eller IHR ville disse strengt tatt bare kunne garantert for deler av KUNs faglige portefølje; presteutdanningen (for TF kanskje kateketutdanningen). Samtidig ville en hatt ansvar og eierskap ovenfor de øvrige utdanningene. En måtte derfor opprettholdt samarbeidsavtalene med de øvrige utdanningsstedene. Dette ville sikkert la seg løse også i framtiden, men det er en krevende og uvanlig konstruksjon, som bare delvis er hensiktsmessig i forhold til å ivareta KUNs tverrfaglighet.

I dag er midlene som går til PTS og KUN overført fra Kirkeavdelingen i statsbudsjettet, de er en del av den kirkelige potten. Om de overføres til Kunnskapsdepartementet, vil ikke kirken ha noe eierskap til dem lengre. Ved å overføre KUN til et universitet, overfører en i praksis midler, men ikke minst kunnskap og kompetanse, fra kirken til et universitet. Et universitet kan når som helst legge ned utdanninger eller beskjære dem. Kontrollen blir dermed tatt ut av kirkas hender.

b. Å bli lagt under UiT

KUN har som nevnt en avtale med UiT på administrativt nivå. I tillegg har KUN faglig samarbeid og samarbeidsavtaler både med IHR om presteutdanning og Musikk-konservatoriet ved Kunstfaglig fakultet om kantorutdanning. Presteutdanningen i Tromsø er godkjent på bakgrunn av samarbeidet mellom IHR og UiT som er nedfelt i en egen avtale. Ble KUN lagt inn under UiT, ville samarbeidet trolig blitt ytterligere styrket. Men så langt KUN har brakt i erfaring, ønsker ikke UiT å overta KUN.

c. Å bli lagt under TF ved UiO

Det er mulig å legge KUN under en annen akkreditert høyskole/universitet. Det mest nærliggende er TF ved UiO. KUN har i hele sin historie samarbeidet med TF, og det er gjennom TF KUN i dag får sine studiepoeng. Det er også her PTS sannsynligvis blir plassert. UiT anser dette for den beste løsningen. Dette er avgjort argumenter for at UiO overtar KUN. PTS og KUN ville bli plassert sammen, noe som ville vært et incitament til å videreutvikle det faglige samarbeidet. KUNs akademiske profil ville vært sikret ved en slik løsning.

Når KUN ikke anbefaler dette er det fordi en er redd for å miste uavhengighet og medbestemmelse. KUN ville trolig mistet innflytelse over så viktige avgjørelser som ansettelse og prioriteringer gjennom planer og budsjett. Tilknytningen og tilhørigheten til landsdelen ville trolig svekkes. KUN ville vært en del av et praktisk-teologisk miljø på et stort fakultet, langt unna. TF har naturlig nok ikke noe mandat eller forpliktelser på å arbeide for nordnorsk kirkeliv eller utdanning. I hele KUNs historie har en derfor arbeidet for størst mulig grad av selvstendighet, og i dag oppfattes KUN som en uavhengig og selvstendig nordnorsk institusjon. Dette er avgjørende for KUNs troverdighet og kredibilitet.

Skulle likevel KUN bli lagt inn under TF, ville det være viktig for KUN å opprettholde mest mulig av sin selvstendighet for å kunne videreføre sin forpliktelse på den nordnorske landsdelen, samt ivareta verdier som tverrfaglighet og praksisnærhet. Trolig burde KUN fortsette med å ha et styre med mandat og delegasjon fra TF hvor en hadde forholdsvis stor grad av innflytelse over ansettelse, planer, budsjett og daglig drift. Autonomi ville vært viktig for å ha tilstrekkelig legitimitet.

Det er viktig å understreke at KUN fortsatt ønsker et tett samarbeid med TF (inklusive PTS) også i fremtiden, uavhengig av organisasjonsform. På styremøte 22.6. 2015 gikk KUNs styre samlet inn for dette. Et stort flertall i styret mener dette best videreføres i en samarbeidsavtale med TF, hvor TF gir studiepoeng, men hvor KUN er eid av Den norske kirke.

d. Å bli lagt under andre akkrediterte institusjoner

Det er mulig å legge KUN under andre akkrediterte institusjoner enn UiO. Men det er vanskelig å tenke seg at ikke tilsvarende problemstillinger, som de som er nevnt ovenfor, ville oppstå: KUN ville miste formell selvstendighet og uavhengighet i vesentlige spørsmål som ansettelse, budsjett og planarbeid. Dette ville vært overlatt til utdanningsinstitusjonens gode hensikter, ikke formelle og organisatoriske strukturer eller et tydelig mandat.

Skulle en beslutte å legge KUN under et universitet, anbefales TF hvor KUN har en lang tradisjon for samarbeid.

KUNs anbefaling

KUN støtter forslaget i Høringsnotatet om at KUN overføres til det nye kirkelige rettssubjektet som opprettes i 2017.

Gitt visse forutsetninger, kan denne løsningen både borge for tilstrekkelig faglighet og akademisk nivå, samtidig som den kan gi KUN stor grad av selvstendighet og sterkere forankring i landsdelen enn andre løsninger.

KUN er det eneste praktikumet i Norge som har en gjennomgående tverrfaglig profil. Det er også et argument for en annen organisatorisk løsning enn det øvrige praktikum har. Det er utfordrende at en tverrfaglig institusjon eies av en presteutdanning.

KUN bør etter 2017 fortsette som en faglig og organisatorisk selvstendig og sterk enhet med et klart mandat, innenfor rammen av Den norske kirkes myndighetsområde.

Forutsetninger for anbefalingen

Å bli liggende under Den norske kirke forutsetter at KUNs akademiske side sikres ved at KUN har akademisk uavhengighet og frihet. Dette vil være avgjørende for å kunne videreføre samarbeidsavtalene med akademiske institusjoner om studiepoeng. Videre vil det være helt essensielt for samarbeidsavtalen med UiT og IHR og for det godkjente teologistudiet i Tromsø, som KUN og IHR sammen tilbyr. Stor grad av organisatorisk uavhengighet vil sikre KUNs vekt på tverrfaglighet, praksisnærhet, kontekstualitet og forpliktelse på den nordnorske landsdelen.

Å tydeliggjøre uavhengighet vil være avgjørende også av andre grunner om Den norske kirke er eier. Den norske kirke vil trolig oppfattes som en potensielt mer proaktiv eier, med langt flere spesifikke kirkelige interesser, enn Kirkeavdelingen i Kulturdepartementet. Faglig og organisatorisk uavhengighet vil derfor være helt avgjørende for KUNs troverdighet og rennomme, og dermed for rekruttering av studenter. Men også Den norske kirke vil være best tjent med en faglig sterk og uavhengig institusjon. I kontakt med Kirkerådet er signalet at dette bør være uproblematisk.

KUN foreslår følgende tilnærming:

- a. KUN erstatter dagens samarbeid med TF med en ny avtale som sikrer faglig samarbeid og som gir studiepoeng til KUNs studenter på studieretning prest. Samtidig videreføres avtalen med IHR. Den overordnede avtalen med UiT om studentregistrering, lokaler mm forutsettes videreført. De øvrige faglige avtalene for studieretning for diakoni, kirkemusikk og kateketikk videreføres. Det er vanskelig å se at det er noe som tilsier at dette er problematisk så fremt KUN har tilstrekkelig akademisk frihet og organisatorisk selvstendighet. I uformelle sonderinger, og i KUNs styre, har TF uttrykt ønske om å gå inn i et samarbeid hvor en kan gi presteutdanningen ved KUN studiepoeng. Dersom et universitet eller høgskole gir dette, og dermed formelt sikrer akademisk vitenskapelighet ved KUN, er det vanskelig å se at ikke avtalene om presteutdanning i samarbeidet UiT og KUN skulle kunne opprettholdes.
- b. KUNs faglige og uavhengige integritet videreføres gjennom en styringsstruktur som verner akademisk selvstendighet. KUN må ha stor grad av uavhengighet fra Den norske kirke. Med en slik basis kan institusjonen også fortsette med å avgi høringsuttalelser på selvstendig basis, delta i kirkelig debatt, konkurrere om utlysning av midler fra kirkelige instanser, stemme ved bispevalg mm. En mulighet å gjøre dette på er at Den norske kirke oppnevner et selvstendig styre for KUN med representanter fra ulike faglige og kirkelige miljøer, som har et mandat knyttet til KUNs profil og som skal sikre at KUN opprettholdes som en akademisk institusjon. Trolig bør styret ha noe større faglig og akademisk sammensetning enn i dag.
- c. Antall faglig ansatte ved KUN bør være på minst dagens nivå, helst burde det styrkes. KUNs faglige portefølje er på et minimumsnivå med en ansatt pr. studieretning. I dette

ligger også at rektor i tillegg har administrative oppgaver. KUN burde hatt som et minimum mulighet for en stipendiatstilling knyttet til driften, alternativt ytterligere en faglig stilling. Dette ville styrket KUNs akademiske profil. Andre praktikum har stipendiatstillinger knyttet til seg.

- d. Det er en forutsetning at KUNs rektor også i framtida har en uavhengig rolle, og først og fremst stilles til ansvar ovenfor styret.
- e. KUN bør ha en tilstrekkelig administrasjon for å sikre en selvstendig rolle.

B. PTS

KUN har ovenfor redegjort for at en helst skulle ønsket at en ved denne anledning opprettet ett felles praktikum i Norge.

Når det ikke er vilje til dette, ville det vært unaturlig ikke å bevare TF- PTS i en og samme enhet, på samme måte som Det teologiske Menighetsfakultet (MF) og Misjonshøgskolen (MHS), med sine praktisk-teologiske utdanninger, utgjør hver sine teologiske enheter. Det er viktig at disse tre institusjonene hver for seg kan gi en samlet cand.theol. utdanning, og at de gis like konkurranseforhold. Fordelen med denne løsningen er at en bevarer den fullstendige teologiutdanningen under ett tak på disse tre stedene. Slik sett vil teologiutdanningen i Tromsø skille seg ut. Samtidig er utdanningen i Tromsø annerledes ved at KUN er en tverrfaglig institusjon. I praksis vil presteutdanningen i Tromsø være lik de andre fagmiljøenes utdanning ved at praktikum- og teoretikums emner er integrert i hverandre. Ulikheten vil bestå i eierskapet.

Det er avgjort fordeler for Den norske kirke, og også for teologiutdanningene ved de private vitenskapelige høgskolene, at det er et sterkt teologimiljø ved UiO. Det sikrer teologi som universitetsfag. Det er også vesentlig at praktikumsdelen innenfor TF har stor faglig tyngde og en viss størrelse. På sitt beste vil den nye konstruksjonen kunne skape ytterligere integrasjon mellom praktikum- og teoretikums emner. Av den grunn er det avgjørende at seminaret ikke splittes, men beholder sin samlede kompetanse intakt.

PTS må i den nye konstruksjonen ivareta sin kirkelighet. Først og fremst gjøres dette ved at undervisning og forskning også i framtida framstår som relevant for Den norske kirke. Dette er noe TF selv må sørge for, på samme måte som KUN, MF og MHS må søke å være relevante utdanningssteder for Den norske kirke. Her har dessuten Den norske kirke en sikkerhetsventil, ved at den selv kan avgjøre hvilke utdanninger den godkjenner.

Det vil være viktig å utvikle kommunikasjonskanaler mellom Den norske kirke og TF, på samme måte som dette er viktig for kommunikasjonen mellom Den norske kirke og utdanningen på de private høgskolene. Samarbeidet om Veien til Prestetjenesten vil i så måte være et vesentlig bidrag også i framtiden.

Ikke minst er det viktig at praksisdelen ved PTS forblir ved utdanningen. Studentenes praksis er en forlengelse av lærestedets undervisning, og bør avgjort underlegges høy faglighet, og ikke tas ut av praktikumsstudiet. Men praksis gir også vesentlige tilbakemeldinger til lærestedet og påvirker undervisningen som skjer på institusjonen. Praktikumsundervisning består nettopp av kombinasjonen og samhandlingen mellom teori og praksis. Praksis må derfor beholdes innenfor den vitenskapelige institusjonen og ikke tas ut av denne.

Konklusjon

KUN støtter anbefalingen i høringsnotatet. Men det er knyttet noen klare forutsetninger til at KUN skal kunne bli lagt under Den norske kirke og at PTS blir en del av Teologisk Fakultet. For KUNs del handler det om å sikre faglighet, akademisk uavhengighet og avtaler som sikrer studentene studiepoeng. For PTS sin del handler det om at institusjonen innenfor TF fortsetter å beholde sin relevans ovenfor Den norske kirke. KUN tror at forutsetningene kan innfris for begge institusjoner, og at de begge fortsatt vil kunne tjene Den norske kirke med praktisk - kirkelig utdanning på høyt akademisk nivå, relevant forskning og godt rekrutteringsarbeid.

For KUN

Stig Lægdene
rektor